

غنچه‌ار
از
کتابخانه معارف

سعادت و شقاوت

در
قرآن و روایت

سید رضا حسینی کلیاگانی

سرشناسه: حسینی گلپایگانی، رضا
عنوان و نام پدیدآور: سعادت و شقاوت در قرآن و روایت /
سید رضا حسینی گلپایگانی
مشخصات نشر: قم: پیام مهدی (عج) ۱۳۸۶
مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص
شابک: ۹-۶۱-۶۱۰۰-۹۶۴-۹۸۷
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص ۲۱۴-۲۱۸؛ همچنین به صورت زیرنویس
موضوع: قرآن - اخلاق
موضوع: احادیث اخلاقی
موضوع: اخلاق اسلامی
رده‌بندی کنگره: ۷ س ۵۵ ح ۱۰۳/۳ PB
رده‌بندی دیوبند: ۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۲۹۵۱۹

انتشارات پیام مهدی

قم - ص پ: ۵۶۳-۳۷۱۸۵ - تلفن: ۷۷۳۲۱۸۷ (۰۲۵۱)، دورنگار: ۷۷۳۰۶۸۲ (۰۲۵۱)

نام کتاب: سعادت و شقاوت در قرآن و روایت

مؤلف: سید رضا حسینی گلپایگانی

تحقیق و ویرایش: سید مهدی حسینی گلپایگانی

ناشر: پیام مهدی مطبعه‌خانه جده الشریف

شمارگان: ۳۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۷

قیمت: ۱۹۰۰ تومان

شابک: ۹-۶۱-۶۱۰۰-۹۶۴-۹۸۷

تمام حقوق محفوظ است

جهت تهیه کتاب می‌توانید وجه آن را به حساب جاری سیبا ۰۱۰۸۹۴۴۸۹۰۰۶ بانک ملی قم، شعبه حجتیه (کد ۱۲۷۱) به نام امیر انصاری واریز نمایید، سپس فیش آن را همراه با آدرس به دفتر انتشارات واقع در: قم، خ صغاییه، ک بیگدلی، ک شیرین، ک آزاده، پ ۵۵ ارسال نمایید.

الحمد لله

سخن ناشر

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد و آله

الطاهرين المعصومين سيما مولانا بقية الله الأعظم في الأرضين .

از انسانی بزرگ سؤال شد: چگونه این بشر توانسته کارهای بزرگ کند؟ مثلاً به کره ماه رود، اتم را بشناسد، از زمین و آسمان باخبر شود، این همه اختراعات و اکتشافات داشته باشد، اما از خود بی خبر باشد؟ و نتواند بر روی پای خود بایستد و چه بسا بلغزد؟

آن عزیز پاسخ فرمود: این بشر بر روی اتم، ماه و زمین مطالعه کرده اما بر روی خود مطالعه نکرده و هنوز خود را نشناخته، که اگر مطالعه کند و بشناسد، بر روی پای خود می ایستد و نمی لغزد؛ اگر

پادشاهان ظلم و ستم کرده‌اند و اطرافیان آنان تملق‌گویی کرده‌اند، از عدم شناخت خود بوده، با وجود آن که آنان تحصیل‌کردگانی بوده‌اند که از خود بی‌خبر بوده‌اند، و چه بسیار انسان‌هایی تحصیل کرده که فریاد مبارزه برآوردند و زنج و مشقیت و زندان را تحمل کردند، اما در طول مبارزه لغزیدند، چرا که فریاد و مبارزه آنان از روی شناخت خود نبوده و چه افرادی که با مطالعه خود، دشمن درونی خود را شناختند و در مبارزه با آن، قله‌های بزرگی را در نور دیدند و خدای خود را یافتند و برای رسیدن به پیروزی علاوه بر مبارزه با بت‌های بزرگ درونی، با بت‌های کوچکی چون پادشاهان و حکام جور و اطرافیان شهوتران آنان جنگیدند و بالاخره به پیروزی هم رسیدند.

ها اهل علم تلاش کرده‌اند با الهام و بهره از آیات توراتی قرآن مجید، روایات اهل بیت (علیهم‌السلام)، ادبیات، شعر، داستان و بیان حکایت گذشتگان با قلم و بیان درخورافهم عامه مردم در قالبی جذاب و دلنشین از انسان و شناخت خود سخن بگویند، تا زمینه‌های مطالعه و شناخت پدید آید.

مؤلف گرانقدر این کتاب نیز تلاش نموده به شیوه‌های مختلف این پیام را برساند که با خودشناسی می‌توان به خداشناسی رسید و بیان کرده که هر تلاش و مبارزه‌ای که در راه خدا باشد بنا ارزش و

نتیجه بخش است، خیلی‌ها در جهان تلاش می‌کنند، اما پیروزی حقیقی از آن کسانی است که برای خدا قدم برمی‌دارند.

این مجموعه که «غنچه‌ای از گلستان معارف الهی و اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم‌السلام)» است، در سه مجلد با عناوین ۱. سرمایه سعادت، حاوی مطالبی در عقاید اسلامی و ۲. سعادت و شقاوت، حاوی مطالبی در شناخت فضایل و رذایل اخلاقی و ۳. زندگی متعالی، حاوی مطالبی در دستیابی به یک زندگی برتر تنظیم گردیده است، به عبارت دیگر از خداشناسی شروع کرده و با بیان صفات ممدوح و مذموم و آوردن نمونه‌هایی از داستان‌های قرآن و زندگانی بزرگان با الهام از هدایت الهی و کلام الله مجید و محبت و فرامین اهل بیت (علیهم‌السلام) انسان را به یک زندگی متعالی رهنمون می‌شود.

لذا آنچه در این مجموعه آمده افسانه و خیال نیست، اندیشه است و تفکر، پیام‌هایی را در خود نهفته دارد که اگر آن پیام را دریابیم، حاصل آن حیات است و ترقی، تجربه است و عبرت، و در نهایت سعادت اخروی است.

آرزو داریم که این گام کوچک در جهت بالا بردن بینش جامعه اسلامی ما مقبول درگاه خدای بزرگ افتد.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
۱) تواضع در قرآن و روایت	۱۵
آثار تواضع	۱۷
که تواضع و برکت	۱۸
که تواضع رسول الله ﷺ	۲۰
که تواضع حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام	۲۲
که تواضع علی بن الحسین علیهما السلام	۲۳
که مردم را از خود بهتر بدانیم	۲۳
که پاداش یک تواضع	۲۴
۲) شکرگزاری در قرآن و روایت	۲۷
که پیرزن شکرگزار	۲۹
حقیقت شکر چیست؟	۳۱
نامحدودی نعمت های الهی	۳۱
بزرگترین نعمت ها	۳۳
کیفیت شکرگزاری	۳۷
شکرگزاری رسول خدا ﷺ	۳۹
شکرگزاری امام زین العابدین علیهما السلام	۴۱

۸ ﴿ سعادت و شقاوت در قرآن و روایت ﴾

۴۳	اجر شکرگزار
۴۴	لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ
۴۵	که هم‌نشین حضرت داود علی‌ه السلام در بهشت
۴۷	که نتیجه شکرگزاری
۴۸	که فقیر شاکر
۵۳	نا شکری
۵۳	اشعار منسوب به امیر المؤمنین علی علیه السلام
۵۵	﴿ ۳ ﴾ صبر و حلم در قرآن و روایت
۶۰	اقسام صبر
۶۲	که صابرة امت محمد ﷺ
۶۴	که صبر آم سلمه
۶۵	حلم و بردباری
۶۷	که حلم امام هفتم موسی الکاظم علی‌ه السلام
۶۹	﴿ ۴ ﴾ امانت در قرآن و روایت
۷۳	که درسی از مکتب امام صادق علی‌ه السلام
۷۵	خیانت در امانت
۷۷	که امانت و ترحم
۷۸	﴿ ۵ ﴾ بی‌نیازی از مردم (قناعت) در قرآن و روایت
۸۰	که درویش قانع
۸۲	﴿ ۶ ﴾ جهاد در قرآن و روایت
۸۲	جهاد اصغر

..... فهرست مطالب ۹

مقام شهید	۸۳
که بهشت را در سایه شهادت می دانست	۸۶
که این خردسال شوق جهاد در راه خدا را داشت	۸۸
که حنظله با حال جنابت شهید شد	۹۰
جهاد اکبر	۹۱
نتیجه جهاد با نفس	۹۴
که زیاروی پرهیزکار	۹۶
که هوای نفس دائماً وسوسه می کند	۹۶
﴿۷﴾ ده دستور در یک آیه قرآن	۹۸
اولین دستور: شرک نورزیدن به خدا	۹۹
شرک	۱۰۰
اخلاص	۱۰۲
اقسام اخلاص	۱۰۵
که مردان خدا	۱۰۵
که عبادت برای مردم	۱۰۶
که یکی از عباد سی سال نماز خود را اعاده کرد	۱۰۷
که زاهد ریاکار	۱۰۸
که من حاجی فلان هستم	۱۰۸
که مبارزه با اخلاص	۱۰۹
دومین دستور: حق والدین	۱۱۱
حقوق متقابل پدر و فرزند	۱۱۳

۱۰. سعادت و شقاوت در قرآن و روایت

- ۱۱۷ که مادرش را شیر داد.
- ۱۱۸ که مادرش مسلمان شد.
- ۱۲۰ که دعای مادر.
- ۱۲۱ که نیکی به والدین.
- ۱۲۲ که نفرین پدر و دعای مشلول.
- ۱۲۵ که عدم رضایت والدین مرگ را دشوار می کند .
- ۱۲۶ سومین دستور: صلۀ ارحام.
- ۱۲۸ مصادیق صلۀ رحم.
- ۱۲۸ آثار صلۀ رحم.
- ۱۳۰ صلۀ رحم در غرب.
- ۱۳۱ قطع رحم.
- ۱۳۲ آثار قطع رحم.
- ۱۳۲ که قطع رحم عمرشان را کوتاه کرد.
- ۱۳۳ که برادرزاده خائن.
- ۱۳۶ چهارمین دستور: احسان به یتیم.
- ۱۳۹ ایتم: آل محمد علیهم السلام.
- ۱۳۹ یتیم ترین مردم.
- ۱۴۰ که یتیم نوازی علی علیه السلام.
- ۱۴۱ پنجمین دستور: احسان به مساکین.
- ۱۴۳ که فقیر آبرومند.
- ۱۴۵ ششمین و هفتمین دستور: توصیه در حق همسایگان دور و نزدیک .

..... فهرست مطالب ۱۱

* رعایت جال همسایه ۱۴۶

که همسایگان بلند همت ۱۴۷

" آزار همسایگان ۱۴۸

که درخت خرماى سمره بن جندب ۱۴۹

هشتمین دستور: حق دوست و هم‌نشین ۱۵۰

نهمین دستور: حق واماندگان در سفر ۱۵۱

دهمین دستور: حق بردگان ۱۵۲

﴿ ۸ ﴾ تکبر در قرآن و روایت ۱۵۴

در اختیار داشتن نفس ۱۵۸

که تکبر موجب بطلان حج او شد ۱۵۹

آثار تکبر ۱۶۰

که تکبر باعث هلاکت او شد ۱۶۳

" که از گناه عجب بترسید که شما را هلاک می‌کند ... ۱۶۷

﴿ ۹ ﴾ ربا در قرآن و روایت ۱۷۰

علت تحریم ربا ۱۷۲

آثار ربا ۱۷۴

﴿ ۱۰ ﴾ حسد در قرآن و روایت ۱۷۶

آثار حسد ۱۷۷

که حسود زیان‌کار ۱۷۸

درس عبرت ۱۸۰

﴿ ۱۱ ﴾ بخل در قرآن و روایت ۱۸۳

۱۲ ❁ سعادت و شقاوت در قرآن و روایت

- آثار بخل ۱۸۴
- که بخل سرنوشت قارون را به کجا کشاند؟ ۱۸۶
- که مرد انصاری بخیل ۱۸۹
- که وای بر ثعلبه! ۱۹۱
- دوستی با بخیل ۱۹۴
- ❁ ۱۲ ﴿لَهُو حَدِيثٌ فِي الْقُرْآنِ وَرَوَايَةُ ۱۹۵
- تعریف موسیقی ۱۹۸
- انواع موسیقی ۱۹۹
- حرمت موسیقی ۲۰۰
- فتاویٰ علما و مراجع تقلید در مورد غنا و موسیقی ۲۰۱
- کسب درآمد از راه غنا و موسیقی ۲۰۸
- ❁ ۱۳ ﴿وَسَاوَسَ الشَّيْطَانُ فِي الْقُرْآنِ وَرَوَايَةُ ۲۱۱
- که چهل سال عبادت ۲۱۴
- منابع و مآخذ ۲۱۹

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا حَمَدَهُ لِنَفْسِهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَأَشْرَفِ رُسُلِهِ بِشَهْرِ
رَحْمَتِهِ وَتَذِيرِ نِقْمَتِهِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الْمُتَّصِينَ الْمُكْرَمِينَ سَيِّدَا مَوْلَانَا
حُجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ الْمُهَذَّبِ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرَّ بَفِ وَاللَّعْنَةُ الدَّائِمَةُ عَلَى أَغْذَانِهِمْ
أَجْمَعِينَ.

خدای تعالی می فرماید: آن روز که (قیامت و زمان مجازات)
فرارسد، هیچ کس جز به اجازه او سخن نمی گوید؛ گروهی بدبختند
و گروهی خوشبخت!

تسلیمان فارسی علیه السلام گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله در روز عرفه (نهم
ذی حجه) بیرون شد و فرمود: ای مردم! خداوند در این روز به شما
افتخار و مباهات کرد، تا همگی شما را عموماً و علی را خصوصاً مورد
بخشایش خویش قرار دهد. سپس فرمود: ای علی! نزدیک من بیا،
علی نزدیک رفت، پیامبر صلی الله علیه و آله دست او را گرفت و فرمود: همانا
سعادت من در تو است - واقعی - کسی است که پس از من از تو اطاعت کند و تو را
دوست بدارد، و همانا بدبخت - واقعی - کسی است که پس از من از
تو مخالفت کند و با تو به دشمنی پردازد.^۱

۱. قوله تعالى: ﴿يَوْمَ يَأْتُ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَنُفِثَ شَقِيٌّ وَ سَعِيدٌ﴾. مزه: ۱۰۵.
۲. عن سلمان الفارسی علیه السلام قال خرج رسول الله صلی الله علیه و آله يوم عرفة فقال: أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ بَاهِي بِكُمْ فِي هَذَا الْيَوْمِ لِيَغْفِرَ لَكُمْ عَامَّةً وَيَغْفِرَ لِعَلِيٍّ خَاصَّةً، ثُمَّ قَالَ: ادْنُ مِنِّي يَا عَلِيُّ! فَدَنَا مِنْهُ فَأَخَذَ بِيَدِهِ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ السَّعِيدَ كُلَّ السَّعِيدِ حَقُّ السَّعِيدِ مِنَ أَطَاعَتِكَ وَتَوَلَّاهُ مِنْ بَعْدِي وَإِنَّ الشَّقِيَّ كُلَّ الشَّقِيِّ حَقُّ الشَّقِيِّ مِنَ عَصَاكَ وَنَصَبَ لَكَ عَدَاوَةً مِنْ بَعْدِي. (امالی شیخ مفید، مجلس ۲۰، ح ۳)

رسول خدا ﷺ می فرماید: نیکبخت کسی است که از عملکرد بد دیگران پند پذیرد و بدبخت کسی است که از کار زشت خود پشیمان شود و پند پذیرد.^۱

حضرت علی علیه السلام می فرماید: خوشبخت کسی است که از سرگذشت دیگران عبرت گیرد، بدبخت آن است که فریب هوای نفس خورد.^۲

امام صادق علیه السلام می فرماید: شقی در شکم مادر شقی است و سعید آن است که از دیگری پند گیرد.^۳

اما بعد، چنین گوید: الحقیر إلى الله، المحتاج بغفران الله سید رضا حسینی خلیف مرحوم آسید حاجی آقا حسینی گلبایگانی غفر الله ذنوبهما که با عدم بضاعت علمی و کهولت سن، کتاب حاضر را از آیات قرآن و روایات و حکایات گردآوری نموده، و آن را در بخش ها و مجلدات مختلفی تنظیم و آماده چاپ نمودم، و این مجلد را که حاوی مطالبی در موضوعات اخلاقی است به نام «سعادت و شقاوت در قرآن و روایت» نامیدم. امید است مورد استفاده مؤمنین خصوصاً طلاب عزیزی که قصد منبر رفتن و موعظه دارند قرار گیرد. و ثواب این کار را هدیه می کنم به روان خاتم الانبیاء ﷺ، اهل بیت ﷺ، پدر و مادر، فرزندان شهیدم و سایر ذوی الحقوق.

مرداد ماه ۱۳۸۶ هـ ش (رجب المرجب ۱۴۲۸ هـ ق)

۱. قال رسول الله ﷺ: السعيد من وعظ بغيره و الشقي من وعظ بنفسه.

(پیام پیامبر، ص ۷۸۴، ج ۵۳۸)

۲. قال علی علیه السلام: و السعيد من وعظ بغيره و الشقي من انخدع لهواه.

(تحف العقول، ص ۱۵۱)

۳. قال الصادق علیه السلام: الشقي من شقي في بطن أمه و السعيد من وعظ بغيره.

(امالی صندوق، مجلس ۷۴، ج ۱)